BRANKO BORANIĆ

SUTONI

25266

Prijatelju i drugu

Viktoru

Branko

Zgb. 16.XI.93

BRANKO BORANIĆ / SUTONI

ZAGREB 1943. / VLASTITA NAKLADA

Tisak dozvoljen odlukom Ministarstva narodne prosvjete — Glavnog ravnateljstva za promičbu u Zagrebu br. 6506—II—1. VI. 1943.

TISAK TIPOGRAFIJE D. D. ZAGREB

Uspomeni mojega otca

USPOMENA...

Suton je tiho padao,
sjećaš se?
Bilo je ljeti
i ja sam Te gledao,
kako prolaziš!
Sjeti se, draga, sjeti!
Lagano je nestajao
Tvoj hod ulicom uzkom,
a ja sam stajao
sav zanesen... časkom...
Ljubav se rodila u meni,
i pošao sam za Tobom.
Još uviek idem
sakriven u bolnoj sjeni.

Suton je tiho padao!
Bilo je ljeti!
Ja sam Te gledao,
sjeti se, draga, sjeti...!

SUSRETI

Zašto su susreti naši
odbljesak sretnih dana,
ali ne u srdcu
nego izvan njega,
dok u njemu sve je puno
oblaka crnih minulih orkana . . . ?

Zašto se susreti naši
nekim bolnim peludom rune,
i ako nam nisu oči
suza, nego sjaja pune,
jer tko će znati
kada će zadnji razstanak doći . . . ?

Znam. Sve je san!
Noću liep, jutrom gorak
kao jesenji dan,
što ide šumom
po sagu crvenog lišća
tiho i bolno, korak po korak . . . !

PRITAJENI PLAČ

Bila je jesen uz puteljak taj,
kada smo zajedno išli njime
i želja tada bijaše u nama,
da nikad mu ne bi bio kraj . . . !

Tada osušena i žuta trava
sada je sva u divnome cvieću
još uviek je puna želja
i htijenja za neku veliku sreću . . . !

U svietlim plavim visinama
kruži ponosan i mrki orao,
a ja bih pred gordim planinama
kao pokajnik pokleknuti morao . . . !

Jer nova je u meni rana
i sada je sve u prahu!
Jedna je duša ubijena,
rad koje sam bio u strahu . . . !

ODGOVOR...

Bio sam uviek veseo toli
nad svakom Tvojom napisanom rieči,
da sam Ti lako pisati mogao
o ljubavi, čežnji i sreći.
Uviek sam nove misli slagao
rad kojih sam trpio boli.

I sada kad osjećam dane
kao težke nesane noći,
ja bih na zadnje pismo Tvoje
odgovor morao smoći,
a ne znam, ne će li rieči moje
iznova da srdce Ti rane.

Praštam sve i vjerujem
u pustoš života bez radosti,
no za to nikog ne krivim.
Jer i moji dani prolaze u žalosti
i ja, kao i Ti, živim
samo, zbog Tebe strahujem...!

ZAŠTO...?

Što je prošla mladost
i sve godine nada,
gdje je sada ona radost
života i rada?

Ostaše samo sjećanja
i pustoš u životu mojem;
sad nestaje onih sanja,
što vidjeh u oku Tvojem.

Zašto ne možeš doći
na tren u naručja pusta
da zatvorim umorne oči
i poljubim Tvoja usta...

HOĆEŠ LI?

Hoćeš li moju ruku, draga,
puna je tople tmine,
blaga,
tišine . . .

Hoćeš li suzu u mojim očima,
kao zviezda je čista,
u noćima
blista . . .

Hoćeš li šapat, što dugo šuti,
sakrit u mene,
muti
mi zjene . . .

Hoćeš li vidjet grad moje duše,
što prošli dani
poruše
izplakani . . .

Dođi skoro, draga, hoćeš li doći,
bit ćeš mi cvieće
u noći
sreće . . .

ČEMU?

Čemu tiho tepanje rieči,
dozivanje drhtavih ruku,
kada će jednoga dana
nestati sve u neshvatljivom muku?

Čemu tražiti prošlost u vinu,
pjesmi ili dimu plavu,
kada će nestati nas i svega
u mrtvom zaboravu?

Čemu naši sastanci
i naša bolna razstajanja,
poslije kojih se uviek pitam
nisu li sve to tiha nestajanja?

ZABORAVLJENA NOĆ

Ne sjećam se više noći,
koju sam tako ludo želio,
a koja nesta
u mračnim dubinama
mojeg drugoga ja.
Ne sjećam se
niti minuta, koje su izbijale u meni
za grimizne žudnje,
kada su cjelovi
u muku prozirne tame
tražili izgubljene živote.
Ne sjećam se
kakova Ti je kosa, kakove oči,
jer gledao sam Te u mraku,
koji je bolio.
Znam Ti samo lice i ustne,
koje sam urisao u sebe
drhtavom rukom.
Sada nad svime lebdi
samoća zaborava.

SVITANJA

Svitaju jutra mojih sanja,
vjetar ih povlači vodom,
između tužnog vrbinog granja
duge sjene idu mrtvim hodom.

Svitaju jutra mojih nada,
umorna i bolna lagano ginu,
gledam, ali ne znam kada
ću otići u praznu daljinu.

Svitaju jutra mojih radosti
u duginim bojama rose,
prosuše se jarke svjetlosti
u pramenima Tvoje kose.

Svitaju jutra mojih sanja
što noću su svjetlost za me,
i divna uznesenja saznanja,
da svitanja idu iza tame.

PJESMA U PROZI

Otići ću daleko tamo nad zviezde,
koje su plakale u danima
moje velike ljubavi.
I reći ću im,
da nisu trebale da plaču,
jer sve bijaše
velika obmama . . .

Otići ću u daleku pustoš svemira,
gdje sam u danima
ljubavi tražio razjašnjenje
za svoju veliku bol.
I reći ću toj pustoši,
da je sada za mene
pustoš na zemlji . . .

U PRASKOZORJE...

Lutam ulicama
uz svjetiljke poredane,
već ugašene.
Ulica prazna,
nebom razbijeni oblaci,
ti zlokobni znaci
za rane zadane.
Lutanje je kazna,
što sam u noći
čekao uz vino,
da će jutro doći,
i što sam se pitao,
nije li to bio
njezin smieh,
što sam ga čuo
noćas na ulici.

Pričinio mi se topao,
bliz i poznat.
Ne.
Bio je to grieh,
koji je tamom lutao . . .

OLOVNA NOĆ U RADIONICI...

Gore svjetiljke
u turobnom prahu olovnom,
lupaju strojevi,
zvone slova olovno...

Sabiru pauci
u mračnim kutevima
paučinu, niti olovne
tanke i mrtve...

Probija se čelom
znoj, topao
kao olovo u kotlu
i pada težko niz lice...

Trepti zrak olovni,
guši me, a ja
snatrim o daljinama
osvietljenim mjesecom olovnim...

U meni se pletu
misli olovne o Tebi,
oči su Tvoje
boje olova...

Noć prolazi
pusta i težka,
bezbojna i vruća
kao olovo...

ČEKANJE

Sumrak bijaše pun sjena
i velikih bielih oblaka
poput morskih valova pjena,
obrubljen crvenilom maka.

Sad noć već tiho se runi
na kraju umornog dana,
gledaju me zviezda milijuni
i sjaj mjeseca rana.

Prolazi polagano plava noć
prošao je i dan u čekanju,
ali znam jutro opet će doć
i donieti sanju u svitanju.

SLIKA

Na zidu visi, u srebreno-crnoj rami
slika mog dalekog sunčanog sjećanja:
Sa strane je šuma, što šuti u modroj tami.
Ona je puna nekog čudesnog vraćanja.
Pred njom, u oblake vapi razpeti drveni Krist,
a pod njime kao cviet liera, naslonjena stoji Ona.
Iz doline laki lahor, kao list po list
donosi svietle zvukove seoskih zvona

Ona je miris bielih breskvinih latica,
što ih vjetar nosi modrinom za proljeća rana.
Ona je lepršanje odlazećih lastavica
za sanjivih i nježnih jesenjih dana.
Ona je radost svemirskim oblacima,
što svietlo sunca na rubovima nose.
Ona je mojim praznim i samrtnim snima
razcvalo cvieće jutarnje rose.

Ali sada, u sutonu ovog zimskog dana,
umire sjaj njene kose, nestaje bielih oblaka,
nestaje Krista, nestaje cvieća i zelenih grana,
samo moja sjećanja gore crvenilom poljskog maka.

SREBRNI SAN

Prošle je noći
došao do mene sa zviezda
patuljak jedan mali,
imao je crvenu kapu
zelene oči,
s bradom poput ptičjeg gniezda,
srebrni su zvonci se sjali
na dugom zlatnome štapu.

Dirnu me njime
pa mi tiho šanu:
»Pođi sa mnom, do kolibe moje,
dragulja imam tamo,
za pjesme tvoje nove rime,
ali ćeš morati razkopati staru ranu
a oči će tvoje
sivine da gledaju samo . . .«!

Nisam htio poći,
jer mi ljubav novo srdce sazda,
neću da mi ranu opet suza zali,
sada me prelieva sreće slap . . . !

— — — — — — —

Prošle je noći
otišao od mene do zviezda
patuljak jedan mali,
u ruci je imao zlatan štap . . .

SJEĆANJE

Oblak je mračan moja soba,
obrubljen svjetlošću daleke nade,
a život moj je galijskog roba
sapetog uz veslo, dok mrtav ne pade.

Bila je nekad soba moja
miris cvieća i divan sjaj dana,
ali nesta iz nje tih svietlih boja,
kad sruših se s vrha ko na dno bezdana.

Nekad sam u njoj pratio
život svoj . . . iz dana u dan
i nikad se u nju nisam vratio
nujan od boli, već uviek radostan.

A sada sam sumoran i tih.
Ništa nemam, sâm sam ko kamen,
osta mi tek po koji bolni stih
i sjećanje na njene kose pramen . . . !

PROLJEĆE

Došli su konačno bieli oblaci,
ogromni ko prikaze gusarskih lađa,
na kojima se žare sunčani traci
rosnog, cvietnog i zelenog mlađa.

Proljeće je mirisom opojilo dane,
topli su vjetri prošli kroz goru
izkitivši lišćem ogoljele grane,
što težko dočekaše proljetnu zoru.

Tvojeg je rođenja danas dan . . .
— ja lunjam putem iznad grada —
znaš li, kako bih bio radostan,
da ćutim Te uz sebe sada . . .

Vodio bih Te večernjoj rosi
pod proljetnim plavim svodom,
sunce bi Ti igralo u kosi,
grane bi Te cvietne kitile plodom.

No . . . ja gušim u sebi krikove
velikih čežnja, što neprimjetno ginu
u proljetni suton, kada želja zove
ali . . . i nestaje u sivu daljinu . . .

LASTE

Došle su cvrkutom
u mlado proljetno jutro,
laste,
srebrne,
pune zlatnog sunca,
vjetra,
mirisa,
bola.

Ugledao sam ih
u šapatu vjetra,
malene,
sunčane,
visoko gore
nad propupalim jablanima
u sanjivim i toplim oblacima.

Došle su
u pratnji
uzkrsnih zvona,
što mi nose
odraze dana
dječačkih
i zamrlih sjećanja
mojega sela!

Došle su!
Da ih pitam
gdje je moja lasta?
Što ne dođe
tim svemirskim cestama
što posute su
rosom,
suzama mojim . . .

MARELICA

Dugih su noći magle nestale
i jednoga dana u samo svanuće,
proljeće prosu cvjetiće male
marelicom izpod naše kuće.

U podne bijaše sva prelivena
suncem toplim iz plavih visina,
u ružičastu svilu odjevena
donešenu vjetrom iz snenih daljina.

U sumrak vapila je grana
kao ruka blieda što moli,
pred oltarom zacieljenih rana
od kojih nastaju sve naše boli.

A noću je nepoznati mâg
trunio sa grana pelud i latice,
dok je mjesečev srebrni trag
crtao tamom čarobne skice . . .

LJETNA NOĆ

U plavom nebeskom tkivu
razkošni mjesec spava,
u mojem prozoru sivu
noć je meka i plava.

Zviezde ga malene prate
ko lišće sjaj im se žuti
gledam . . . to tako traje sate,
grad sniva i niemo šuti.

Svileni trag jedan plavi
među jablane crne pade,
negdje je pjevao cvrčak u travi
moje tuge i nade . . .

U OBLAČNOJ NOĆI

Netko je prstima dugim
raztrgao oblake nebom,
zato me zaboli nešto u nutrini,
jer ne nađoh,
što tražih u noćnoj tišini . . .
Zagledah se u nebeska njedra.
A što vidjeh . . . ?
Što misliš?
Možda svjetlost mjeseca vedra,
ili ljepotu tople noći . . . ?
Ne . . .
Osim obrisa kuće,
što sablastno u noć je gledala
samo zviezdu jednu,
što u noć je padala . . .
Ne. Ne mogu više, srdce me boli
radi svega, što gledam oko sebe,
jer u svemu vidim samo Tebe . . .
Mislim . . .
otišlo je sve i ništa se više vratit ne će,
jer od moje ljubavne sreće
osta tek par oblaka tamnih
obrubljenih svjetlošću,
što me sjećaju poljana travnih

i dana minulih . . . davnih,
sunčane ljubavi moje
kada moje srdce nije bilo raztrgano
kao oblaci ovi, nebom što plove . . .

DANI NEMIRA

Sve boli moje traže razloge
nemira u meni.
A ja hoću, da u sebe unesem osjećaj,
da će doći ono, što čekam
i što toliki ljudi čekaju.
Njima to čitam na licima,
sebi u srdcu.
Tužan sam,
što više ne vidim svjetlucanje
lasta u plavetilu neba,
i ne slušam njihov cvrkut.
Nebo je tužno,
sivo . . .
Da li će doći život,
koji je tako daleko od nas,
ili se taj daleki život
zove smrt . . . ?

Ovo je četvrta jesen,
isto tako crvena,
isto tako blaga
kao ona.

Bieli oblaci,
lake sjene,
tužni cvrčci,
mirisi lišća
vjetar u grmlju.
Sve.
Baš sve.

Ali, ipak je drugačije.
Nemir u srdcu,
bezglavost misli,
htijenje zagrljaja,
želja za pogledom
i nestajanje u njemu . . . !

SANJE...

Poći ću u suton kasnu
daleko izvan grada,
u razkoš zelene trave,
kada zadnje sjene večeri gasnu,
da slušam, kako cvrčci zriču,
i da ćutim, kako rosa pada...

U travu ću mirisnu leći
i šaptati cvrčcima davnu priču
o djevojci jednoj i prošloj sreći.
I dok će cvrčci utjehu mi presti,
noć će oko moje glave
od lahora i zviezda sanje plesti...!

NESTAJE JESENI...

Nestaju blagi jesenji dani
prozirnom svjetlošću obojeni,
jučer, danas, sutra kao i lani
već unapried odbrojeni...

Nestaju pahuljasti oblaci
razširenih krila kao ždralovi,
kad zadnji se sunčani traci
slievaju nad šumom kao valovi...

Nestaju noći, sanjive i mlake,
kad putuje mjesec žut
kroz crne razpale oblake
svoj vječno određeni put...

U mojem pogledu nema više
ni sunca, ni vjetra, ni duge,
već samo sivine, magle i kiše,
tih odraza moje vječne tuge...

JESENJI AKVAREL

S vječnih arkada i zelenih kupola
vjetar krvavo lišće raznosi,
kroz vrata, nad kojima piše
»Kralju vjekova, kome sve živi«,
izlaze ljudi s izrazom bola.

Uz dugu aleju pored groblja
na livadi seljak zadnju travu kosi
dok dječak neki mokro lišće zublja.
U živici vrabci pjevaju sve tiše,
nad njima putuju oblaci sivi.

U vrućici jeseni izgara drveće,
grane su im skoro već gole,
u vis gledaju, kao da se mole
za mrtve grane što u lišću leže
koje žuto tinja, ko na odru svieće . . .

Nad šumom nestaje zadnjeg modrila,
sjene dana pored mene bježe.
Negdje se javlja ptica za lugom.
Sve je obavila sutonska svila,
a mene obojila tugom . . .

NA DUŠNI DAN

Šutnja . . .
Bolno pucketaju
zapaljene svieće . . .
Iza sjene razpetoga Krista
nestaje moja slutnja . . .

Magla . . .
tiho škropi
grobove i cvieće . . .
Dođi, ruke mi sklopi!
šapuću moja usta . . .

Tišina . . .
Niemo šutim . . .
u zagrljaju noći.
Zaboravljen ćutim,
da bih s Tobom htio poći
tamo . . . do dalekih visina . . . !

U BOLI...

U bolnim trzajima dan ide kraju,
s neba se zadnji sjaj trga i pada
u modro svietlo večeri sumorne.
A ja se pitam, hoće li još da traju
boli, očaji duše, jadanja... ili će ostati nada
u ono, što vidjele su oči mi umorne...

Sve se dogodi istog maglenog dana,
smrt otca, plač majke i braće,
a radost mi dođe tiho u noći,
kada sam bio pun bolnih rana.
Ja sam se uviek nadao, da će
koracima tihim i bielima doći...

Već sam bio na granici pakla
slušao zvukove milijuna glasbi,
a sada sam opet sam...
Moja se tuga o sreći razbi...
kao kiša o prozorska stakla
ja živim novim životom... to znam...!

MRTVI SUTON

Večer prebire
svojim crnim prstima
mrtvim sutonom,
a ugljene boje
prelaze staklom moga prozora.
Pitanja rastu sa tamom
i dodiruju me kao golemi pauci.
Zašto čekam sutrašnji dan,
kada znadem,
da će biti kao i svi prošli?
Zašto gledam naslonjen na prošlost
kako nestaje i ova večer
u noći?
Zašto zaustavljam suzu
u zjenicama svojim,
kada oblaci bola
prelaze preko mojeg života?
Nema odgovora
u muku moje samotne sobe
samo iz kuteva jecaju
zaboravljeni uzdasi..

— — — — — — — — —

Blistaju zamrle slike
u spuštenim trepavicama mojih sanja.

LUDA NOĆ

O krugao stol u kutu pritajen,
čaša sekta i ja.
U crvenom svietlu lokala
prigušenom
kao moja bol,
gledam dim cigarete,
kako vijuga,
i u njemu obrise
nečijeg lika.
U čaši nazirem usta
i čujem
nečiji glas.
Poznati glas, što boli.
Glasba, pjesma i grimiz lokala
toče smieh
nad mojom biednom sjenom,
koja čeka
konac okrutnog grieha.

Ah, srkati otrov bez osjećaja
i modri mrak,
koji je uviek isti
i polako tonuti u njega . . .

MRAČNA VEČER

Vise crne zavjese oblaka
kao paučine prašne i pljesnive,
a nad ulice pune kišnih mlaka,
nadvile se kuće sablastne i sive.

Mračna večer polako dolazi,
maglom bielom prozore nahuknu,
sjena mi zloguka sobom plazi,
sve je u njoj tiho . . sve zamuknu.

Mrak se i duše moje prima,
ledi mi misli i mrzne krv,
jauče u meni nepoznata rima,
toči mi tielo zakrvavljen crv.

Da mi je raztrgati tu tišinu
i noć, što doskora će stići,
kao ljetni vjetar bielu paučinu,
pa nekud daleko otići.

No večer već davno minu,
iz zavjesa crnih noć proplaka.
Oh, da mi je tugu utopit u vinu,
da ne ćutim tog bolnoga mraka!

INJE I KRISTALI

I ovaj prozor moj što je bio
uviek siv,
a jednom samo plav i tih,
radost sada u njem tinja,
i onakav je,
kakvog sam ga uviek htio
bez bolnih slika svih,
kristalan i zvjezdan od inja . . .

I ja više nemam
onu ranu,
što me je boljeti znala,
tek kadkad mi na nju
jedna divna suza kanu
tiha,
i posve mala,
pa znadem za nju . . .

Sada je sve prozirno,
noć . . . dan . . . jutro . . .
i ako snieg
tihano vani pada
ja sam svoju stazu utro
i visoko digao stieg
te idem mirno
putem svojih nada . . .

ZIMSKI UGODJAJ

Pada snieg
kao meka svila
na umornu zemlju . . . !
Bregovi utonuše u san,
nestali su putovi
do sela . . . !
Crni potok protiče
među srebrom.
Zima pahuljicama napuni
šumu i grane,
zelena sjenica sjeda
na jednu
i prosiplje snieg
i svoj glas . . . !

List jedan
leti među kristalima zime
kao otrgnuti uzdah,
i moj korak
utire put do sjećanja . . .
Sve je bielo,
što sada vide mi misli,
čak i jesen,
gledanje u mrak,
čekanje svanuća . . . !

Sada, kao kristali, lete oko mene
zvuci Tvoga glasa,
pogledi . . .
smieh . . . !

DAVNA PRIČA

U pratnji bielih pahuljica
pada suton u moju sobu
kao blagi smiešak djeteta.
U srebrne visine
penje se drhtava tama,
osjećam,
zauviek će tamo nestati.
I tako
zaogrnut plaštem sumraka
promatram, kako uz prozor
pršte cvjetovi zime.
Sjećanje utisnu laki cjelov
u moje misli
i ja u vedroj šutnji ćutim,
da Tvoje me gledaju oči,
sjajne kao zviezde, titrave, nebeske . . .
Ovaj je zimski dan,
što nestaje u dugim prstima sutona,
kao iztrgnuta slika
jedne davne priče.
Odkrivam je
kao razkošni dar moje duše,
kao odbljesak mojih sjećanja.

U njoj gledam dane
nevinih sanja djetinjstva,
prate me zvonovi nedjelja,
ginu jecaji,
zamiru uzdisaji,
sjaju sunčana jutra,
dišu vječne šume,
pjevaju potoci,
mirišu tišine . . .

— — — — — — — — —

Ali . . .
umire posljednji dah dana
i pada na iztrgnutu sliku
davne priče,
a mekani osmieh tame
zastre moje gledanje . . .
Sjećanja nesta
kao sjajnog zvuka
o struni noći.
Tišina . . .

SNIEŽNA PAHULJICA

U jutro jedno,
još za plave tame,
na dlan mi je pala
jedna sniežna
pahuljica mala . . .

Umrla je
ta zviezdica nježna,
grob joj bijaše moj topao dlan.
Bila je to bol za me
i tužan sam bio
onaj cieli dan . . .

ŽUDNJA...

Samo jednom još želja je moja
da zazvonim na zvoniku starom moga sela
u sam sumrak, kad se mienja boja
neba i mrak kad stane spuštat svoja vela . . .

Samo jednom još da slušam lelujanje
zvukova nad mojim selom pod gorom,
da zanesen gledam uz orgulje božansko brujanje
u sjaju svieća pobožna lica seljaka pod korom . .

Samo jednom još da očutim
miris tamjana, što me nosi nekud u bezpuća,
da na licima seljaka izrovanim životom krutim
osjetim sav čar i svetost divnog Uzkrsnuća . . . !

SAN

Bio je sunčani ljetni dan.
Išao sam kroz moje selo, prašnom cestom
— da, bio je to samo čudan san —,
Došavši do potoka, prešao sam mostom
i malom uzbrdicom do naše škole.
U glogovoj živici žagorili su vrabci,
kuće su bile pognute, kao da se mole,
na njima su bili crni spušteni kapci.
U visinama plovila je paučna pjena
i neke čarobna prozračna sjeta.
Pod jabukama u vrtu spavala je sjena
umorna i plava od vrućega ljeta.
Iz škole se čula pjesma neka,
nekako nepoznata, strana,
ali divnih boja i sutonski meka,
no ispak me sjećala školskih dana.
Uđoh u školu, otvorih od razreda vrata . . .
U niemu tamu, sunčani sjali su traci.
Na harmoniju je svirao moj pokojni tata,
u klupama su sjedili seljaci
i pobožnim glasom pjevali,
a na licu se svima bielom
sreća i radost u jedno slievali.

Meni su trnci prošli tielom
i pobjegoh kroz cvjetnjak u selo.
Da. Bio je sunčani ljetni dan . . .
zavijen u svietlo vizijsko velo;
bio je sve samo čudan neki san . . .

ZADNJE...

Ubit ću u sebi sve radosti,
da nestane u meni i posljednja tuga,
ali ću ostat bez najboljega druga
iz zaboravljene svoje mladosti.

Pustit ću srdce, da se samo bori
protiv sivih skorih dana,
a rana ona u njemu izplakana
i dalje će ko žižak da gori.

A kada će i taj žižak jednog jutra
da ugasne, Ti ćeš otići od mene,
moje će se tada ugasiti zjene
i ne ću više dočekati sjutra...!

PROLJEĆE JE DOŠLO...

Jutro

Jutros me probudio vjetar, lupajući o prozore. Prenuo sam se; to je bio proljetni vjetar... Još je u noći nešto odzvanjalo, jako i daleko. Čulo se svagdje... preko gorja.... u dolinama, pa i u gradu. I ja sam čuo. Nešto se u meni uzbudilo... Napokon ipak... Činilo mi se, kao da zvone zvona... negdje daleko... Jer proljeće je došlo na lakim krilima, poput pahuljastog leptira.

Proljeće je došlo... Ono je već tu! A sanjali smo o njemu u onoj dugoj zimi, kao djeca što sanjaju o vilama i vilenjacima, pa da se onda žalostna probude. Ali naše sanje postaše zbilja.

Eto, sada se rana zora prelieva u duginim bojama, a rosnata jutra crtaju vesele slike u zamrzla lica ljudi! Neka je pozdravljeno proljeće, koje je došlo, meko kao majčina ruka, toplo kao sreća i divno kao ljubav...!

Plavetilo neba penjalo se nada mnom, kada sam pošao tražiti sve male vjestnike proljeća, onim putem ponad grada. Plavetilo; da li sam razumio to plavetilo, koje mi je donosilo divnu utjehu? Da li sam razumio ono suho lišće, što je preostalo još od jeseni i koje je vjetar nosio cestom, šušteći žalostno? A uporedo s njim plovili su maleni

oblaci ... Nikoga nije bilo na cesti, kojom sam išao ... Tek sam slušao proljetne lahore, koji su dirali ne samo pupoljke cvieća, grmlja i drveća, već i moj mir ...

Da. Otišle su crne vrane, konac je njihova kraljevanja. Opet se ljepota života naseljuje u narav. Pupoljke cvieća već otvara vjetar, taj dragi glasnik proljeća. Gledam, kako se proljeće diže na obzorju, užareno poput praiskonskog sunca i ulazi u svoje kraljevstvo, slikajući narav šarenim bojama, znakovima radosti i sjajnim ga ruhom odieva. U rosi se jutarnjoj cakle boje sunca, rubini, safiri i opali. Podrhtavaju po svježoj travi i žutim jaglacima. Po gdjekoja se kaplja rose sakrila u čašku i tamo se veseli, što je našla zaklonište. A jaglaci stisnuti u svoj ogrtač, zeleno široko lišće, izgledaju u to jutro kao svečano odjeveni. Pa, proljeće je došlo, govore ... Sve su to boje radosti, sakupljene u bokoru proljetnog cvieća ...

P r e d v e č e r j e

Oslanjam se na dlanove ruku i gledam ... Razcvjetala se priroda, livade se presvukoše u svietlozelenu koprenu, po kojoj se gdje-gdje razcvjetali žuti jaglaci, koji veselo gledaju u sviet.

Izmilili su neki mali bieli cvjetići, trepere i drhture na lahkom povjetarcu, izgledaju, kao da su malo prerano iznikli na sunce.

Izpod suhog lišća, preostala na ivici šume izkočili su kao začuđeni šareni šafrani. Oni kao da trube iz svojih na trubu nalik cvietova: »Proljeće ... proljeće je tu ... tu ... tu ...!«

Slušam sve to sa malog balkona, sunčajući svoje misli i podavajući se proljeću. Mislim, to je zato, jer sam sâm! Eto i ptice su propjevale ... Gledam, na vrhu starog hrasta tamo podno livade, uztobočio se kos. Crn je, samo mu se kljun žuti na suncu. Sjedi ... i pjeva! Jasno ga vidim, kako repom veselo trza i amo tamo pogledava. Pjeva večeri, koja dolazi, proljeću, pjeva svima oko sebe, a možda pjeva i svojoj družici, a možda i meni. On voli da je sam, na vrhu najvišeg stabla, bliže suncu. Pjeva, a glas, kao da se veseli i kao da plače ...

Sunce pomalo već zalazi za lahke oblake ... Desno su šume postale plave. Prva su se svjetla upalila u gradu, prva se zviezda pojavila u svemiru, i to baš nad vrhom starog hrasta, gdje pjeva kos svoju večernju pjesmu ... Čudno ...! No sada kosa više ne vidim, samo ga još čujem. A tamo dolje u uvali bliže gradu pjeva još neka ptica, kao da mu odgovara!

Ja sve to slušam i podilazi me neko svečano raspoloženje! Ipak, sve je to nekako čudno oko mene; boje večeri miešaju se s bojama noći, sve poprima plavkastu boju ... postaje mrak. Tako se razstaje proljetni dan od svega u prirodi, pa i od mene.

I ptice zašutješe... Svagdje je velik mir... A tamo lievo iz uvale sela čujem zvona. Zvone pozdravljenje...!

— — — — — — — — — — — —

Oslanjam se na dlanove ruku i gledam kroz svoju slabost... kako se večer ugasila... i kako polako pada noć... a grad se sve više osvjetljuje. U mislima imam sedefno jutro, blistavu rosu, divno i toplo popodne i večer, koja dolazi...

— — — — — — — — — — — —

A putem kući u skoro već tamnoj noći... čujem još kliktavi glas kosa na vrhu staroga hrasta... kako zamire u sumračju. Nije više pjevao, bio je već mrak. Ja sam ga slušao još samo u svojim mislima...!

UZKRSNUĆE...

Visoko na gori, kao u duši mojoj, stajao je vjestnik proljeća. Ogledao se u dolinu, digao glavu.. i iz punih grudiju kliknuo: Proljeće ide... A putem prema meni, uzporedo s proljećem, koracao je mir...! U jedva propupaloj živici govorio je vjetar: »Proljeće je tu. Mir... mir... mir«, dok je na vrhu breze zelene kos pjevao večeri... Da, proljeće dolazi, i sve, što je do sada bilo ubogo, smrznuto, napola mrtvo, sada se diže u čudu i već vrišti priroda, da odzvanja od visoke gore, preko šuma i preko procvalog zaselka pa do mene...

Naglo je letio crn oblak i za njime je bježala sjena, koja je letjela i mojim mislima, kao da je tko goni. Lahki lahor sa gore nosio je mirise procvalih voćaka. Putem uz mene išlo je proljeće i seljaci u svojim svečanim odielima, koja su mirisala na svježinu; na licima im je bio odraz svetog trenutka: Uzkrsnuća i ljepote večeri...

Tada su odjednom zazvonila zvona izpod gore... Spuštao sam se polagano, slušajući, kako zvonovi odzvanjaju divno i daleko... Sunce se prosulo zadnji puta izpod gore, po tornju odjednom uzkrsle crkve...

— — — — — — — — — — — —

Preda mnom je stajala crkva okružena cvjetnim voćnjacima i crvenilom seljačke nošnje. Pošao sam u crkvu, popeo se na kor te gledao, kako se polako punila svietom i poprimala boju proljeća. Seljaci su je donosili . . .

Tada su visoke orgulje zadrhtale svečanim glasovima, kao i svieće na svetištu i po stupovima. U polumraku im je odsjev bio blied kao zadnji trak sunca.

I dok je svećenik najavljivao Uzkrsnuće, u moje se misli vraćahu zaboravljene slike moje mladosti. Jedva sam ih sliedio, jer sam u tajanstvenom miru visoke kupole crkve gledao pognute glave, skrušena lica i tihu mirnoću sakritu u licima seljaka. Njihova su bića bila iznad svega, a ruke su im bile sklopljene na molitvu . . .

A tamo do oltara stajao je dječačić, odjeven u bielo sa crvenim ovratnikom i njihao kandilo . . . Miris me tamjana sjećao, da sam i ja nekada oblačio ovakovu bielu tuniku sa crvenim ovratnikom i njihao kandilo . . . da sam i ja kao i ovaj dječak prenosio debelu knjigu s jedne strane oltara na drugu i molio se onda još nerazumljivo latinski; da sam nekada s osobitim veseljem potezao za uže najprije najmanjeg, a poslije najvećeg zvona i da sam radije gazio mieh iza orgulja, nego pjevao crkvene pjesme, a da mi je ipak bilo najmilije, kada sam sakriven iza kojeg stabla palio fitilj od mužara, koji je najavljivao crkvenu svečanost.

Sve se to obnavljalo u mojim mislima, gledajući radostno lice malog ministranta pred oltarom. Posve sam se prenio u dječačko doba. Orgulje su brujale božanski i u mirnoći pognutih glava seljaka, bio sam posve blizu svojem selu, kao što su oni bili toga trenutka bliže Bogu. Događaji zaboravljenih dječačkih dana šaptali su mojem tmurnom duhu i klesali u srdce stare uspomene . . . Zanio sam se kao u snu i ako su u meni bili jasni znaci sutonskih slika moga sadanjeg života. Sve se dalje gradio u meni hram ljubavi — nad životom — sve sam jače i moćnije ćutio, kao orgulje koje su brujale crkvom zadnje akorde, navješćujući, da je svečanost Uzkrsnuća završena . . .

— — — — — — — — — — — —

I tada sam polako sišao s kora po stepenicama, koje su škripale (kao i nekada). Pošao sam u suton kasne večeri, proljetne večeri, praćen mirisima voćaka i saznanjem o ljepoti života i ljubavi . . .

PROLJEĆE TUGE

Nemoćan lutam ovim proljećem, kroz lugove i polja, stazama i cestama, tražeći uzdahe zaboravljenih bolova.
Koliko sam se puta prigibao, da uberem žuti jaglac ili bielu šumaricu, ne bi li u njima našao odraze svojih dječačkih dana.
Ali, u svakoj sam vidio samo ubogi maleni cviet.
Koliko sam puta prstima čistio mahovinu od suhoga lišća, da na njoj mekoj, odmorim svoju tugu.
Ali sve to nije bilo dosta da dokrajči moje traženje.
Sunce je tjeralo moju sjenu među propupalim granjem, a vjetar je noseći mirise ubijao u meni radosti proljeća.
Dane i dane bio sam u suncu i prirodi.
Čekao sam suton, da u njemu sakrijem misli, i da nađem ono, što nisam našao u suncu. Ali, on je niemo šutio.
Nisam znao, niti vidio sate, koji su prolazili, tek noć je u meni upalila zublju saznanja. Da. Proljeće tuge bilo je u meni.
Zviezde su prosipale svoj sjaj, a moje srdce molilo je tiho, nad grobom noći . . .

SUNCE NAD OBLACIMA

Sjedim u mahovini nad dolinom i gledam razcvjetali voćnjak i mokru cestu, u kojoj se odrazuju oblaci i sunce. Vjetar mi ne da saberem misli, on ih nosi u oblake . . . Gledam njive izbrazdane plugom, cvjetne grane, daleku još golu šumu i brežuljkaste vinograde, koje okapaju težaci. Oni pjevaju... Nad vinogradima i dolinom prostire se u luku groblje. S njega dopire plačljiv glas zvonca. Tamo nekoga pokapaju, tamo netko plače i razstaje se sa svojima, a u brajdama vinograda slijeva se pjesma kopača sa suncem i cvjetnom prirodom. Pjesma prelazi malene brežuljke i nestaje u plavoj sjeni šume. Šušti na stablima staro lišće, kao da pozdravlja pupoljke, što se izpod njih pojavljuju na granama. Trga ga vjetar i ono pada u sjeni sunca kao ptice polomljenih krila.
Sve, što sada gledam oko sebe, odkriva u meni tajnu i uvjerava me, da je nepravedno gledati u sviet tužno i bolno, već radostno, nasmijano, bezbrižno . . . Jer, koliko smo svi polagani, da držimo korak s ljepotom, koju tek tada zapažamo, kada dođemo bliže prirodi . . .
Ali ja sam već dugo s njome. Zato sada sunce uzbuđuje u meni želju za nečim dalekim i ja nemoćan

gledam oko sebe. Ćutim u sebi i prirodi pobjedničku volju proljeća, ćutim nezaustavnu želju prirode za preporodom. Nosim u sebi iztrgane listove života i iz njih čitam (sam sebi), kako se kroz bol dolazi do najdubljih spoznaja životne radosti.

U meni raste želja za šumom. Onom šumom pokraj moga sela, koju sada gledam sivu u daljini i koja čeka, da na zov proljeća okiti svoje grane zelenilom, a zemlju bielim šumaricama i mrkim plućnjacima. Ne znam, da li je to radi toga, što mi se pogled zaustavio na jednom oblaku, koji plovi nad tom plavom šumom mojih snova ili radi mirisa, što ih nosi proljetno sunce . . .

Ne znam, da li više volim mirise ili utiske? I jedni i drugi proširuju mi vidike i oslobađaju moje misli. I sada nekako opojno i težko miriši zrak. Od toga mi se bude sjetila. Mirisi ulaze u mene te mi diraju sjećanja lahkom radošću. Usta mi šapću: Šuma . . . šuma . . . Taj šapat probudi u meni sve ljepote i kao da se prihvatih procvale grane trešnje, koja iztrese na mene ružičaste latice i oplodi moja sjećanja: mnogo ljepote, mnogo saznanja i još više doživljaja iz šume. Šumo, šumo, pokloni mi još jednom sve radosti!

Zamislih se i titraji me mirisa odnose u šumu. Ona mi uzkrsnu kao priviđenje. Pozdraviše je moje misli, koje jurnuše prostorom poput sreće. Prelazim rukom preko čela i osjećam sunce, zrak, pro-

ljetnu šumu, mirise satkane sjene, blage vjetriće i biele oblake . . .

Sjedjeti između dva hrasta bez misli i promatrati šumu. Čekati, dok izpod trulog lišća izmile kukci, i gledati, kako iz zemlje niču cvjetovi. Gledati, kako pokraj mene prolaze mravi, a nad njima oblaci. Misliti o tajni te slučajnosti kao i o godinama, koje prolaze, a sve ostalo ostaje netaknuto i uviek isto, šuma, oblaci, vjetar . . .

I radi toga padam na koljena i zahvaljujem svjetlosti sunca, što me izbavi iz zagrljaja tame. Zato trgam iz sebe cviećе — rieči sreće — da okitim ovaj proljetni dan. Darivan sam time, što odkrih u sebi sjećanje na šumu, kao da sam odkrio izvor u sjenatom džbunju. Sve mi to vraća radost gledanja.

Ruke se moje dotiču procvale mahovine i ja osjećam drhtaj zemlje. Nosim u sebi nebesku vedrinu i radostan smieh. Ništa me više ne sputava, jer osjećam istinu života. Pun sam smirenja i praštanja. Slušam daleki disaj oblaka i bilježim svoju sreću . . .

Ne pogibam više od čežnje za nepoznatim, jer sam našao izlaz, a krila me moja nose nad pepeljaste oblake. Ćutim čisti dah azura, punog obećanja. Nije u meni više tuge radi odlazka, već radost radi dolazka. On je bliz. Bliz kao ova mahovina, koju dodirujem dlanovima . . .

Poslije toliko prohujalih zanosa opet sam našao sebe i vraćam se s osmiehom na licu natrag na svoj

pravi put. Sada gledam na nj kroz otvor plavog neba, a iz daljine nazirem svoju sreću . . .
Vrišti vjetar u granama, nosi latice voćnjakom i cvrkut ptica visinama. U proljetnom suncu kupa se narav i diše požudno. Idem putem svojih sanja, a proljeće me dariva vječnom radošću . . .
Proljeće pobjeđuje i moje su misli sunce nad oblacima . . .

CMROK

Puna je livada sunca kao oči Tvoje ljepote. Zelenilom su rasuti bieli cvjetovi, izgleda kao sag. Visoke jele bacaju sjenu, po kojoj mi blude oči. Šuma već crveni od jeseni, koja dolazi. Sve je puno mirisa i cvrkuta ptica. Gdjekoji kesten je već sasma crven, podao se toplini sunca, kao ja snatrenju o Tebi. Kako sam šetajući putem lagano, mnogo mislio na Tebe. Sunce je grijalo moje misli, koje su letjele k Tebi, nošene toplim vjetrom jeseni.
Koliko je mira oko mene. Čujem šapat svojih misli, koje pjevaju ljubavnu pjesmu Tebi. Ptice se dozivanju cvrkutima, a ja Tebe dozivljem mislima. Došao sam iz grada, da sam ovdje u prirodi laglje uz Tebe. Po koji put prođe uz mene dvoje ljudi . . . drže se za ruke . . . ! Jesen je . . . ! Ja sjedim na suncu i pišem Tebi. Zapravo bilježim ono, što mislim. A na što mislim? Na Tebe.
Danas je subota. Jutro . . . Koliko je dana prošlo, kada smo bili skupa? Ne znam. Ne ću da mislim o drugom čemu već o Tebi . . . ! Miriše zrak, kao kosa Tvoja, treperi svjetlost jutra kao oči Tvoje, a ptice cvrkuću, kao da mi se smiješiš . . . !
Eto, sav sam u Tebi jer si Ti uz mene. U svemu vidim samo Tebe. Čak u maloj travki, koja titra na

vjetru. Tako je osamljena kao ja, a ipak ima tako mnogo drugih travka oko nje. No moguće je ipak sama. Kako je čudno misliti o tome, zašto živi ovaj bieli cviet? Ima li istine u svemu, što gledam u prirodi? Jesu li oblaci, koje vjetar sada nosi, vjestnici Tvojih misli?

Jer Ti si otišla u gorje. I Tebe grije ovo sunce. Tko zna, moguće sama misliš na mene. Možda drugo što zastire Tvoje misli, ili vjetar vrišti oko kuće, u kojoj si sakrita? Ili Ti sunce ljubi lice?

Kad bih mogao da Ti pošaljem poljubac. Ovako mogu samo misliti o Tvojoj ljubavi kao o ovoj jeseni. Jesu li možda sve jeseni takve kao ova? Ima li razlike između cvieta i cvieta?

Misli su moje pune pitanja. Težko je biti sam, kada vidim oko sebe toliko ljepote, kada ćutim topao vjetar, koji mi burka krv, kada me mirisi sjećaju Tebe. Biti s Tobom sada! Kako bih rado. Pričao bih Ti, kako je nastala ljubav na zemlji.

A da li bih Ti morao pričati, kako je nastala moja ljubav . . . ?

U SUNCU I SJENI PLANINA

Došlo je konačno ono, što sam očekivao. Dan, koji je još stajao kao međa do mog odlazka, bio je kišovit, htijući možda da mi sakrije poglede u dolazeće ljeto. Padale su kaplje oko mene, ja sam im se smijao, jer su one bile moja radost, one nisu znale zašto se smijem. Da. One su vjestnice ljeta, onog šumskog ljeta, koje za mene počinje sutrašnjim danom. Bio sam tog dana mokar i veseo, jer me priroda oblila svojim mlakim pozdravom. One sam noći spavao nekim lahkim snom i slušao kako kiša pljušti pločnikom i prozorima moje sobe. Bila je to noć lahkih sanja, sanja o onom, što je imalo doći . . .

Jutro je svanulo puno malenih oblaka, koji skrivaše sunce. Sa zapada se još vidješe odrazi kišne noći i oblaci navukoše na sebe moje poglede. Dan je probudio u meni sve ono, o čemu sam noću snivao. Tako ne znam ni sam, kako sam došao u vlak. Sjeo sam uz prozor i gledao, kako se ljudi žure na drugi vlak, koji je kretao na more! Na more? Bio sam već na moru ali dugo je već tome. To su za mene uspomene, koje u meni bude sjećanja na moju prvu mladost. Sada me eto nosi vlak

u planine. Tamo, gdje se brda sastaju s oblacima, nalazim pravu prirodu i u njoj sebe samog . . . !
Gledao sam kroz prozor vlaka, kako uz prugu se bieli cviećе i žari žito, dok napokon ne izvijuga Sava, zelena i čista, prva vjestnica skorih planina i šuma. Pjenila se preko kamenja i blistala na suncu, koje je konačno probilo oblake.
Doskora opazih u daljini planine, prekrivene plaštem oblaka, dok snu se vrhunci bielili na suncu, kao da su puni sniega. Za malo i vlak stade u L. To bijaše prelazna postaja za ono malo mjesto podno gorja.

Poslije podne. Vlak kreće u četvrt 2 . . . Mali je to vlak, tek toliko velik da ponese ono malo putnika, koji su sretni, da žive u tom divnom kraju i one koji putuju za razonodu i počinak ili na planine. Bilo je vruće u vlaku. Pa ljeto je ipak došlo. Jučer je još padala kiša a danas eto zrak titra od vrućine. Sunce je palilo jako. No nitko nije tražio hladovine, već su svi željeli da ih sunce pali i svaki je htio, da ga zaokupi onaj planinski zrak. Svakom je putniku bio na licu odraz radosti i sreće, što može da se raduje suncu i onom što će još da vidi i proživi toga dana. Eto, već se vozimo, točno je krenuo vlak . . . zasoptao . . . i opet stao da primi turiste, koji se osmjeliše da krenu na vrhunce planina, kojim se sada težko vidi izpod lahkih oblaka . . . !

Dalje se vlak uznojio kao i putnici u njemu i postajkivao po malim postajama, koje su tako poznate mojem uhu još od prošle godine: Ježice, Černuče, Jarše, Mengeš, Domžale, Homec . . . ! Jedno manje od drugoga, jedno ljepše od drugoga. Poredaše se uzduž pruge među poljima punim žita i zelenila, kao grmovi ruža u parku.
Zasoptao vlak opet, zapištao i stao. Zgurio se kao da se boji planina, što se strmo penju ponad K-a. Mirno je sve na postaji. Sve je nekako svečano, svi izlaze tiho. Zar ljeto i sunce tako djeluju na ljude?

Izadoh zadnji. Nitko me nije dočekao. Pođoh uzkom ulicom u gradić, koji se savio oko »Malog grada« kao vienac oko glave djevojačke. Crkvica stoji na vrhu, a oko njezinog tornja svakog časa prolieću golubovi. Išao sam lagano ne misleći na ništa, nego, kako sam opet došao u mjesto puno ljepote prirode, daleko od grada, daleko od svega. Priroda me opet svega zaokupila i ja sam postao njezin dio . . . !

Č e k a n j e

Sa radošću sam čekao večer, da opet mogu gledati malene oblake kako plove nebom. Kako su mi misli zaokupljene time, da si predočim svjetlost, koju večer donosi. Slušao sam u sebi zvuk zvona,

sa zvonika onog malog, što se ponad grada diže. Pozdrav večeri sam čekao. Ona će skoro doći sa svježim vjetrom s planina. One, visoke i gorde, polako će nestajati u noći. Veselim se, kako ću svu večer, dok će još mrak biti vidljiv, šetati stazama među drvećem i slušati kako treperi lišće i kako cvrčci ozbiljno cvrče . . . ! Veselim se onoj žabi, što se svaku večer javlja u bari onoj, obkoljenom visokim stablima, što njome bacaju mastne mrlje. Kako je tamo tužno . . . tama će opet biti, i mulj će cvrčati i pištati. Opet ću samo trenutak gledati baru i otići brzo od nje, jer izgleda, kao da netko hoda njome. Otići ću parkom u tišinu noći . . . ! Veselim se, jer naskoro će doći večer, sa svojim bojama . . . !

V e č e r

Ona je došla i doniela mi novih radosti, jer sam poljanom jednom, nalazio kupove pokošena siena! Čitava poljana odisala je opojnim mirisima, a žuto svietlo zadnjeg sunca, stvaralo je boje rubovima šume. Daleko tamo nad planinama, vjetrom tjerane magle, bacale su prozirne sjene obroncima gorja. Išao sam uzkim puteljkom, mekim poput saga, gledajući, kako se sigraju mušice u zraku oko mene, prateći me . . . . Kao zeleni vjenčić, pričini mi se drveće oko jedne čistine, na kojoj je kasni kosač obarao travu i cvjetove razsute njome. Slušao sam

u toj večernjoj tišini, kako kosa harači u travi, a ona stvara brazde, padajući pokošena. Nebo je posve svietlo modro, dok obrisi planina tamne sve to više. Iza šume izletje vrana i lieno leti prema zapadu.
Sieno je mirisalo . . . išao sam gledajući . . . kako se planine gube u tami.

P r e d k i š u

Na kišu se spremalo! Zrak bijaše pun mirisa, a nebo oblaka. Gonio je vjetar oblake preko litica sakrivajući im vrhove. Sve se pušilo nad njima i valjalo kao valovi . . . ! U dolini se ljudi žurili da pokupe sieno, te su se čuli poklici. Svu je okolinu obuzeo dašak daleke kiše . . . ! Da. Kiša će pasti, na radost onih, koji obrađuju, jer će nakon pljuska opet sunce da obasja bregove i njive. Brazde će nanovo da zazelene, a žito će da zazlati na suncu. Drhće lipa nad menom i s nje pada pelud, kojega pčele izsisaše . . . Sve to djeluje na mene, kiša . . . vjetar . . . i mirisi lipe. Opojno je ljeto ovo . . . !

Z a p r i c e

Put uz šumu, uzak i biel, kao posut laticama ruža. Šuma, tamna i tiha kad padne list, čuje se daleko, kao jeka. Da li je taj put uz šumu zbilja posut laticama, ili se to samo meni čini. Ne, jučer sam išao

njime, ali ne sam, pa mi se možda činilo tako. Večer kasna, kad je mjesec tumarao nebom, slušah kako cvrčci veselo pjevaju, a u meni je srdce tuklo kao žuna što tuče kljunom po kori u šumi . . . ! Odzvanjalo je u meni jekom daleke radosti. Kako bijaše liepo u sjeni mjeseca . . . ! A danas kad se sjetim, ćutim samo još lako drhtanje srdca i bol neku malu na ruci . . . Zaprice . . . kako je to liepo ime . . .

L e t e d a n i

Kako dani lete. Htio bih, da ih zauzdam, kao konje mahnite, pa da se propinju u svojim skokovima u budućnost. Lagano bih htio da gledam ljepotu ovih ljetnih dana, koji me učiniše sretnim. Stojte! O, dani! Kud žuri vam se?! Ne nosite me tako brzo iz ovog sna što sada sanjam! O, nedajte, da prođe ovo ljeto! Zar će zbilja proći? Zašto ne može da dan bude dulji nego jest? Ako već sunce ne može tako dugo da pali tielo, zašto večeri ne traju kao dan? Večeri . . . ! One su prielaz u noć, a noć opet u dan! Ne, ne bojim se dana, ali noć puna zviezda vodi me nekud, gdje ćutim slast života . . . ! A večeri . . . one zapravo traju za mene dok ne pođem na počinak. A to može biti i dok zora svane. Večer imade za mene samo tri boje. Crvenu, modru i sivu. Najprije je nebo crveno, onda modro, dok napokon siva prevlada, a sve zajedno daju noć, koja sjajem zviezda ostaje providna . . .

Kako je liepo u sutonu dana tražiti boje, koje se ustavljaju na lišću ili u odrazu vode. Danas je večer bila puna oblaka, gotovo je već bio mrak. Planine su bile zastrte i nad njima je sievalo; ali od zapada se naglo razriešiše oblaci i stadoše sami da plove nebom. Dvie su boje bile u svemiru, crni oblaci i tamom prekrivene planine, bile su plavosive, prelivene crvenilom . . . ! Rieka je šumjela poda mnom. U njoj sam vidio odraz večeri, koja je bila i odraz moje duše. Njome su letjeli oblaci i prelievale se boje ljetne večeri . . . !

Š u m o m

Trčao sam šumom cielo popodne. Tek u sumrak izađoh iz nje. Oh, kuda su me sve putevi vodili. Među visokim jelama, kud je vjetar hujao, pa među debelim kestenima, koji su opojno mirisali. Ali ne, nisam uviek išao putem. Spuštao sam se niz strmine do kakvog potočića, među šaš i brao cvieće, da ga opet kasnije odbacim. Ili sam se penjao opet preko čistine, kojom su ležala posječena stabla. Morao sam se verati preko njih, da se uzpnem na vrh. Da. Brao sam cvieće! Ono me veselilo, kao i bube, što su zujale oko mene. Opet se nađoh na putu. Trčao sam, bacajući oko sebe cvieće i gledao u svemir, kojim su letjeli oblaci. Baš kao i ja letjeli su na zapad za suncem. Stadoh na časak da slušam, kako žuna tuče po kori od drveta, kao nekim ba-

tom. To je odzvanjalo šumom, kao da joj to srdce kuca . . . ! Šuma je sad bila gusta i tamna, kojom je sunce crvenim mrljama označivala siva stabla. Već nisam mogao trčati. Išao sam korakom i opet brao cvieće. Zapravo već cielo popodne berem cvieće, a nisam ništa nabrao. Najednom se nađoh na povišoj čistini, odakle sam ugledao čitav gradić, kako se kupa u zadnjem crvenilu sunca . . . ! Večer je spuštala nad zemlju mirise i zvukove. Ljudi su išli stazama, i nosili kose, grablje, i ljepotu života. Oglasiše se zvona . . . Ipak sam ubrao cvieća i ako ga nisam imao u rukama! Ono bijaše ubrano u mojoj nutrini.

Negdje daleko, pjevali su kosači . . . ! Spustio sam se u gradić, kada je već noć padala u znaku oblaka, što su kružili nebom.

Razpeti u polju . . .

Oblaci nabujali zaklanjaju brda, spustivši nizke poglede u dolinu. Vjetar me goni poljem, kojim dolaze mirisi kiše . . . ! Klasje se leluja . . . ! Idem brže . . . kosa mi vijori . . . ! Na razkršću stoji Razpeti! . . . Strši u svemir! Opet ga razpeše!

Zadnji trak sunca razli poljem boje. U zlatu žita pođe duga sjena Razpetoga Krista . . . ! Grmljavina tuče nebom. Kiša poče da pada . . . ! Vjetar je šarao tamne sjene mojih misli, koje me tjeraše poljem . . . !

Žena

Prošla je puteljkom pored mene . . . žena neka. Jedva je čuh . . . lagano . . . sjetno! U meni je hod njezin uzbudio sjetila. Zar je morala proći, da naruši mir ove šume? . . . Ne vidjeh je u lice, tek prošla je tako . . . Što je mislila u sutonu ovom, dok je prolazila? Možda i ona traži samoću? . . . Tko bi znao. Otišla je lagano . . . sjetno, gazeći suncem osutu mahovinu. I ženu nalazimo gdjekad putem, kojim mislimo, da ne će nitko proći . . . !

Brzica u prodolini

Ranim jutrom, kroz prozor vidjeh, kako dan se budi . . . ! Šuma još bijaše u snu noći, a visoka brda već obli sunce ružičastim sjajem . . . ! Pođoh travom mokrom od rose u prodolinu . . . ! Uzak puteljak pun mokrog drača i džbunja vodio me do brzice . . . ! Još sunce nije doprlo do nje, kad oprah lice vodom, što žuri izmedu kamenja u dolinu . . . u život. Šumom tjeraše sunce posljednje sjene noći . . . dok sam ja tog jutra ocutio svu ljepotu prirode . . . !

Pauk

Jutros sam našao mrežu pauka. U njoj nije bilo gospodara . . . ne . . . ! Bila je velika kaplja rose. Osta na suncu se ljeskajući, ne znajući u kakovom

se krilu nalazi . . . ! I jest sirota . . . ! Kroz dan je izpi sunce . . . ! Pod večer, dok je sunce zapadalo, nadođoh opet, ali već je pauk sjedio usred mreže, čekajući žrtve. Krvnik je taj pauk! Njiše se na vjetriću što provejava šumom, i misli, kako će naići koja muha . . . !
Kaplja rose jutrom . . . . i . . . pauk uveče! Koliko sličnosti u životu! Tako ne znaš, ne ćeš li tamo, gdje se jutrom nađe ljepota, naići večerom na ono, što ti život učini gorkim . . . !

Bura nad šumom

Bliedo li sunce zasja večerom. Šuma odiše opojno, sve je nekako nemirno . . . ! Krošnje se drveća naginju jedna drugoj, kao da si nešto šapuću. Iza časa počinje vjetar da tjera mirise šumom . . . a sa zapada valjati oblake obrubljene zlatom prisipanog sunca. Nad šumom i gorama saspu se boje noći, a daleka grmljavina najavljuje skoru buru. Sve tamnije nastaje . . . gore se nagnuše nad dolinu, pod težkim teretom tmastih oblaka. Za čas presta vjetar, kad zaori grmljavina, kao da se gromade kamenja valjaju niz litice, i da će poklopiti pod sobom ovu moju kućicu, sakritu pod krošnjama drveća . . . ! Ptice prestrašene lete tražeći zakloništa, jer već prve kapi kiše počeše padati lišćem. Sve što mogu sa prozora vidjeti nad šumom i vrletima,

jedna je crna ploha, kojom munje sieku svoje skice! Kiša pljušti jače drvećem, koje pod vjetrom stenje i drhće, kao od studeni . . . !
Prozor mi preli mlaz kiše, te ostadoh mokar . . . ! Poslije šaraše kaplje mokre slike staklom, koje se nahuknu! Bura donije sobom noć, koja težkim snom prekri zemlju. U sobi mi plamsa svieća . . . i na časove zatrepće kao od straha. San mi dolazi na oči . . . ugasih svieću, a sobu mi na časove osvjetljuje munja . . . ! Bura je vladala . . . šumom . . . i . . . noću . . . !

Kriesnice u tami

Tama se već hvata lišća i trave. Plave se sjene povlače šumom, koja se sprema na počinak. Spuštam se lagano niz strminu, do prodoline, iz koje dolazi hladan zrak brzice, koja jedina narušuje mir šume. Mrakom nešto svjetluca . . . ! Kao da iskre padaju i nestaju . . . ! Bulji u mene kamenje crno među stablima, kao aveti neke . . . ! Gle, kao da imadu oči? Došla je noć, kada kriesnice šaraju šumom sablastne skice . . . ! Idem dalje . . . do kućice . . . lagano . . . spokojno . . . ! Nosim u sebi mir šume i radost kriesnica.

LJETO

Šušti ljeto u krošnji breze... razčešljuje zelen sunčanim tracima... mirisi se slievaju travom i bojama! Ležim i gledam. Pasu malena stada oblaka, daleko tamo nad šumom. Neki ih nevidljivi pastir tjera baš obronkom. Ništa me ne smućuje, već samo put, kojim nakaniše. Gledam ih preko razcvjetalih grmova, koji kao da su dio oblaka, i sve mislim, zašto ne mogu i ja krenuti s njima. Ponio bi me miris ljeta tamo u one visine, gdje plavet dalekih cesta skida s očiju mrak.

Da pitam tog nevidljivog pastira, što se sakrio negdje iza neba, bili me poveo? Oh, da znade, da sam i ja prijatelj tih stada oblaka, koji čine nebo nebom...

Zatvaram oči. Pjeva u meni radost ljeta i sunce mi udara na kapke očiju. Pršte mi mislima vodoskoci svietla i vidim iza svake plavu sjenu pritajenih želja. Prolaze kroz sjaj ljeta, okupane jutarnjim rosama, što se prosiplju biserima zaostalih zviezda, da kasnije nestanu u zažari zapada.

Nekud iz daljine pomaljuju se maleni i crveni koluti, postaju sve veći i sve bliži. Već su sasvim blizu, otvorih oči i oni nestaju...

Bila je plavet nad razcvjetalim grmovima i krošnjama breze. Nestalo je stada oblaka. Obronak gore bio je pust. Dok sam gledao zatvorenih očiju sunčane slike, otišli su bez mene. Nisam tužan zbog toga. Doći će možda sutra opet. Znam, da će doći. Čekat ću ih sakrit iza mirisa cvieća i nagovorit ću nevidljiva pastira, da me ipak povede. I... otići ću tamo preko obronaka, cestama dalekih sanja...

OBLACI NAD CMROKOM...

Zatvoreno je nebo navlakom sivine. Vjetar trese suhom travom po livadi. Podno brežuljka složeni stoje kupovi pokošena siena, opojno mirišu. To je jedini znak, da je ljeto. Sjedim na istoj klupi, na kojoj sam nekoć sjedio i pisao »Puna je livada sunca . . .«!

Pa zar su ikada postojali oni crveni dani jeseni? Da. Postojali su! Bili su, dobro ih se sjećam, ali su tada postojala i dva života. Jedan, dok sam plakao u noći i gledao kako trepere zviezde; i drugi, dok sam u zanosu ljubavnog saznanja spoznao, da ne živim samo ja, nego i travke na velikoj livadi. Sada bi se samo mogao pitati, kako su svršile one dvie travke i da li je jedna naslonjena na drugu našle radost na sunčanoj livadi . . . ?

Ali kako da sada nađem odgovor na ono, što sam tada mislio? Sigurno je samo to, da je one dvie travke, kao i sve ostale jednoga dana uništila kosa, i da su na suncu izdahnule . . . Takova im je bila sudbina. Dolazim na takove misli, jer to smatram odrazom one ljepote, koju sam brao u danima mojih nekadanjih dvaju života, kada su tuga i sunce preplavili moje srdce . . .

Liepo je sjećati se svega, jer tada u čovjeka ulazi

neki divni mir. I u takovom miru je sretan, jer je izvan dohvata svega izvanjskog . . .

Već kaplje kiša . . . kap po kap . . . kao u kasnu jesen lišće sa drveća. Vjetar ih nosi . . . Negdje grmi, daleko i podmulo. Možda u oblacima, a možda i u mojem srdcu. Šumi i odzvanja poput zvonova među planinama. Osluškujem sjedeći. Zvuk daleke grmljavine prenosi me u visoke planine, gdje se čovjek osvjedočuje, da je on, baš kao i život, sićušan prema prirodi . . .

A zar sada nije moguće, da očutim sladogorkost života baš u tome, da sve tako podpuno osjećam. Da osjećam, kako vjetar trese ne lišćem i osušenom travom, već mojim mislima . . .

Kiša pada sve jače. No ja i dalje sjedim. Hoću da osjetim radost osušene trave i zemlje, koja kao da molećivo gleda u oblake tražeći život u kapljicama tople kiše. A život? On prolazi uz mene, kao sjena pokraj drveta. Eno. Tamo na zavoju ceste idu, žure se dvie nune. Crne, pognutih glava; i one žive. A tko je njih nagnao da obuku to crno odielo pokore? Zašto mislim o tome? . . .

Bila je jednom »puna livada sunca«, a danas? Danas je osušena i pokošena i po njoj sipi kiša. Sve jače i jače. Moram poći. Onim istim putem kao nekada. Sjećat ću se svega i bit ću spokojan i miran. Jer u meni je ne samo mir, već i osjećaj, da je to od svega najljepše . . .

UMIRANJE JESENI...

Jesenji je dan. Jutro. Puno blagog sunca i svietlih, dubokih tišina. Da ne čujem šutanje vjetra u drveću, mislio bih, da sam oglušio. Plavo nebo puno je tihog sjaja. Nekako je bliedo, kao da je umorno u tu jesen. Daleko tamo nad šumom putuju laki oblaci. Kad ih gledam, tako mi je u duši tiho i tužno, kao da hodam nekim dalekim i nepoznatim cestama. I boli me nešto u srdcu, jer u toj jeseni nosim zvuk tako dragog i poznatog glasa, njenog glasa . . .

Da. To je poklon, što mi ga je ona ostavila za sjećanje. Ali i tužno sjećanje . . . ! Jer mi se čini, da mi je na razstanku zaboravila reći onu rieč, koju sam toliko čekao, rieč najdražu, koja se kaže na razstanku.

Sada samo osluškujem tu rieč u svojoj nutrini, daleki šum rieke i tiho padanje lišća na još mokru travu. Ovdje, u toj tišini rađaju se u meni mnogi poleti i zanosi. Niču nieme pjesme u počast onih bielih oblaka, koji putuju. Oni, prozirni u meni stvaraju svietle i razpjevane radosti . . .

Kao nekada . . . dok sam kao dječak najrađe ljeti išao u šumu i slušao tihi govor drveća, šapat lišća, ljepotu peluda što pada s kestenovih cvjetova, te

razpojasanost titrajućeg zraka u silhuetama šume ocrtane u plavom nebu. Tada sam se šuljao kao tat šumom, samo da bih neodkriven čuo sve ono, što se u šumi događa. Promatrao sam šarene leptire, kako unose radost u tišinu šume i cvieća, prenoseći s čaške na čašku život. Pritajen sam slušao žunu, kako oštrim kljunom razbija stari hrast, tražeći ličinke i kukce. Sve to odzvanjalo je šumom, ljetnom, sunčanom, čarobnom . . .

A da li je sve danas kao nekada? Da. Sve je isto, jer sve to ostade u meni. I sada, dok tako sjedim pod drvom ožarenim žutim bojama, koje će doskora ogoliti, čitavim svojim bićem osjećam, kako je divno, što sve to iz moje mladosti ostade u meni.

I da se baš radi toga mogu u meni rađati tihe i sjetne rieči. Rieči, koje su ujedno pitanja i odgovori:

Da mi je biti list, što ga trga vjetar, znao bih tada, da je život svršen . . .

Plaču zadnje sjene sunca iza mokrih stabala . . .

Daljine su pune crvenog sjaja . . .

Samo jedan maleni oblak putuje. Žuri se, da stigne ljeto . . .

Gola stabla stoje tužno među popadalim lišćem . . .

Možda sve ne umire. Možda će se opet vratiti život . . .

Zadnji se čuje žagor vrabaca u vjetru, što ga pjeva jesen . . .

Tamo netko pobire umrlo lišće, tko zna, da li lišće plače u svojoj boli . . .

Takove su moje misli, dok gledam kuću u cvieću, posipanu suhim lišćem. Kako dugo traje blaženstvo zrelih jesenjih časova? Ne. Ne mogu odgovoriti . . . I lane je jesen dugo trajala. Gledam sada, kao i onda, u vedri prostor, u kojem se tope blage rieči i mekani zvukovi, ali vidim, kako prolazi zadnja godina, protekli dani i časovi . . .

Moćno je sve to u meni i mogu lako u sebi probuditi sve nesviestne želje kao i radosti, i baš u to jesenje jutro tražiti posljednji obračun . . .

— — — — — — — — — — — —

Plavo je sve. Oblaka nema. Osta samo sjena svega u suncu. Ovo je jutro . . . jesenje jutro . . .

PROZA BADNJE VEČERI

Pada snieg, mirno i bolno, tamo iza zamagljena prozora. U sobi je tiho i toplo, puno mirisa bora. Ja sam posve sam, nada mnom je bor, još neokićen . . . a uz mene . . . praznina i samoća. Metež je u mojim mislima, kao u pahuljicama sniega, što sada pršte u noći i prepliću se čas ljepotom čas tugom . . .

Vani su prostori sada daleki i studeni, a misli tako blizu, da ih mogu opipati, dohvatiti, da tada nestanu, kao što nestaju u meni ti daleki prostori. Boli me blizina mojih misli, jer me zapliću u neku težku paučinu, vlažnu i prašnjavu. Misli se rađaju kao neke prikaze i sve je grozna pustoš, okružena lažnim licima, koja se kreću poput marioneta oko mojeg života.

A on je čekanje ludih želja, za koje mislim da će se izpuniti, čekanje starih i novih snova.

Snova . . . Sanjati u Badnjoj noći . . . ! Jednom sam u kasnoj jeseni mislio, da sanjam, no nisam sanjao. Bila je istinita i crvena zbilja . . . ali, ja sam tada mislio drugačije i šaptao: »nemojte me buditi . . . najljepše je oči sklopiti i . . . sanjati . . . !«

I eto, radi toga sjećanja zatvaram oči, pa sve gledam i sve se tresem od čudnog čuvstva. Jer eto,

nisam sam. Dvoje smo, ona i ja . . . i kitimo taj mirisan bor, što stoji u kutu sobe, šarenim stvarčicama, srebrnim orasima, rumenim jabukama, izpreplićemo ga zlatnim nitima i svojim divnim mislima. Palimo bezbrojne svjećice i one kriesnice, što prosiplju srebro. Mi im se radujemo, kao što smo se radovali onim zviezdama, što su padale u ljetnim noćima a mi smo si tom prilikom željeli svašta liepo. Nakitivši bor, sjedimo zajedno, a ja pričam s bolom u glasu o svim prošlim Badnjim noćima . . .

— — — — — — — — — — — —

Otvaram oči i svega nestaje. Kažem jednu rieč i ona odzvanja muklo u sobi, kažem drugu, ona zamre u prostoru, treću, a ona se zaustavi na stieni. Zamislih se u ono, što sam rekao, kad na stieni spazih lice, koje nastade od moje rieči. Lice, koje mi šapnu: . . . »laž je sve, što si sanjao i sada i nekada . . . laž . . . laž . . .« Sve je jedna velika laž, i svi mi lažemo sebi. Iz svake rieči nazire se ubijstvo spoznaje, da se tim riečima hranimo, a te rieči su laži, kojima mislimo, da osnažujemo naše čine . . .«

— — — — — — — — — — — —

Nestaje lica sa stiene . . . gledam bor, mirisav bor, već je okićen. Sve sam to mislio kiteći ga sam, kao i svake godine . . .

Slušam duboki zvuk velikog zvona, kako se prelieva preko snieżnih krovova i udara u zamagljene prozore . . .

— — — — — — — — — — — —

Pada snieg, mirno i bolno, tamo iza zamagljena prozora . . . da, ja sam posve sam, nada mnom je bor . . . okićen mirisan bor . . .

CVJETOVI VRUĆICE

Bilo mi je nekako čudno u dane, dok nisam mogao ustati i dok su u meni gorjele želje za životom. Gdjekada sam tražio nešto po mislima cielo jutro, a to nešto nađoh tek kasno poslije podne, kada se zadnje sunce igralo preko zastora po zidu sobe.

I dok sam gledao, kako se sunce plete u pahuljaste niti, nestade u meni svega jutarnjega i već sam mislio na žute jaglace u sniegu ili na prazne grane drveća, o koje plače vjetar.

Htio sam da nekom nešto govorim, ali u sobi nije bilo nikoga. Ja sam ipak govorio, jer sam htio da se iz titraja mojih rieči rodi glasba, pa da me njeni zvuci zanesu tajinstvenom ljepotom . . .

Sve sam gledao drugačije. Svaki je predmet u sobi mienjao svoj oblik i svaki je govorio nekim drugim, ali poznatim glasom. Slike u okvirima su se svjetlucale i unosile u mene radost.

Sliepac mi se smiešio, činio mi se, kao da mu je drago, što je sliep i što ne može vidjeti ono, što se događa na svietu . . .

Crveni i žuti listovi padali su po plavom jezeru na slici, koja je prikazivala jesen . . . ! Lišće šaptalo mi je o crvenoj jeseni, što tako duboko osťavi sjećanje

u mojem životu, i kojoj se bieli oblaci još uviek dodiruju moje misli . . .

A ona dva holandijska mornara, zlurado mi se smieše i kao da jedan pokazuje prstom na mene, govori drugome: »Što je čekao jesen . . . bilo je jednom i ljeto«! A što sam im mogao . . .

Stari plavi pehar, ukrašen glavom bradatog boga Pana, govorio mi je, kao u starog pijanice promuklim glasom, o danima na selu, kada smo u njemu nosili vino iz podruma i o svojem crvenom drugu, koji razbismo jednom noseći vino . . .

Bacač diska vodio me po svim gradovima koje sam prošao kao natjecatelj. Vidio sam opet Beč, Prag, Brno . . . slušao šum vlaka, koji se miešao s klicanjem publike i pjesmom i veseljem drugova . . .

Prestao sam slušati i gledati te slike i stvari po sobi. Jedan me titraj sjene navede, da razmotrim stiene moje sobe. Promatrao sam ih nekom začudnom željom, da prodrem pogledom kroz njih. Tada svaka stiena postade značenje za mene. U svakoj sam vidio neki drugi prostor. Prostor dalekih želja i još dalje prošlosti. Dvie stiene s vratima, jedna bez vratiju i jedna sa prozorima . . .

Na prvoj sam stieni gledao svoje djetinjstvo . . . selo! Selo, razbacano pod gorom, omeđeno šumom i potokom; stare kućice, pokrivene čađavom slamom, i nove, crvenim criepom. Opet sam bio malen i bos, te hodao po blatu i prašini, tukao se sa seljačkom djecom i tražio po dupljama u šumi pče-

linja gniezda. Gledao sam igre na paši, polazak i učenje u školi, rad u vrtu, proljetna jutra, ljetna podneva, jesenje večeri i zimske noći. Ali ta se stiena preobrazi i ja izađoh kroz njena vrata pun ljepote i najradostnijeg saznanja iz dječačkog doba i sela, u kojem sam rastao.

Na drugoj stieni gledao sam grad i mladost svoju, koju provedoh učeći zanat, kada su dani prolazili bez pravog smisla i vidika. Izkrsavale su slike rata, manifestacija, prve životne borbe i ulazak u život. U tim sam se danima vraćao mnogo puta natrag u selo, da mi kasnije bude još teže. Bila je bezsmislica taj put u grad! Sve to traje, jer su vrata još otvorena, a ja nisam izašao kroz njih, kao kroz prva . . .

A na trećoj stieni? Onoj bez vratiju? Bez izlaza? Gledao sam izslikanu prošlost svoje ljubavi. Rane i kasne. Rane, prizorima sa mora . . . gledao sam opet buru, crne valove obrubljene pjenom, nizke prozračne oblake, pa mirno more sa toliko divnih boja, noćnu radost svjećarica, zeleno svietlo sa mola. Gledao sam proljeće cvieća, boje i radosti . . . Gledao sam, kako iz toga izlazim prekaljen, i kako nadolazi kasna ljubav . . . ! Opet sam na stieni ugledao slike prozirne i sjetne. Najprije visoke planine, pokrite čas oblacima, čas suncem, duboke i tihe šume, kristalne brzice, cvjetne poljane . . . pa da se sve to sastavi u jednoj boji divne jeseni! Sa stiene ne nađoh izlaza! Zaklopih oči i prođe mi

licem bolni osmieh . . . a kada ih otvorih . . . zagledah se u zadnju stienu moje sobe. Da, to su prozori, u kojima sam nekada gledao cieli sviet. Sada mi više ne zaklanjaju pogled i nisu više sivi, sada su kao okviri ostalih slika u sobi, u kojima se odrazuju sadašnji dani, bieli dani . . . Sada se ne bojim da ih otvorim, pa da slušam kako se kiša razbija o ulicu. Oni mi sada pružaju tisuću radosti i svaki dan po jedan dar . . .

Da, bili su to čudni dani. I gledanja i snovi bili su mi drugačiji nego obično. Jednom sam u snu htio da popadalo lišće opet vratim na stabla ili sam vrludao zvjezdanom cestom, a moja je sjena išla preda mnom, velika i duga. Sunce je za tih snova bilo zeleno, a nebo raztopina olova. U tim snovima vrebale su na me sablasti tuge i osamljenosti. Tada sam se naglo budio i razmišljao o snovima, koji ostadoše u meni kao osušeni cvjetovi, što se kod prvog dodira razpadnu. I tada se u meni probudila želja za životom, za prostorima i mirisima, dalekim poljanama, sjenokošama, šumama i potocima . . .

Da, bili su to dani puni srebrnih prikaza . . . !

BEZ VRAĆANJA...

Dan za danom ide u tihoj povorci, a noć im čini prozračnu sjenu, koja sakriva mene, što neprimjetno idem za danom, da kasnije ne bih niekao, da ti dani uobće postojaše. Nabrojio sam ih mnogo. Možda jedan mjesec, godinu, deset, ili više. Svejedno je.

Svejedno je od tada, kad je u meni sazrela misao i ja sam u njoj našao podpuni odgovor na sva moja čekanja. Misao, koja je toliko puta htjela znati razloge moga skrivenog nemira. Jer, u mojem životu duboko je zaorana brazda onog dana, kada je jesen svojim crvenilom slikala prirodu.

Ali, kada bi me danas tko pitao, kako se to dogodilo, ne bih mu znao odgovoriti. Ili, moguće ipak bih. No ne bih našao izraza, da sve to olako priznam. Eto, došlo je odjedanput ali trajalo je dugo. Sve. Baš sve, dođe kao neki dar. I, tada sam se veselio kao malo diete na prvu igračku.

Zato se često pitam u danima, kada se vraćam u prošlost i kada nalazim u sebi ono, što me sjeća te velike istine: zašto sam se upuštao u pogađanje sa srećom, a nisam znao, da li ta i takova sreća uobće postoji; zašto sam u sebi zadržavao pitanja, koja su navirala na moja usta, a koja su bila puna du-

boke istine; zašto sam ih dakle krio kao tat ukradenu stvar; zašto sam izobličio stvarnost, da sam sebi izkopam grob; zašto sam se oglušio na poziv sreće, da kasnije tražim krivca, a nisam znao, da sam krivac sam. Možda zato, što sam u tim trenutcima bio izvan dohvata zbivanja.

Kolike li opasnosti za mene još sada radi tih pitanja, koja bujicom preplavljuju moj put. Ipak, ta me pitanja prate. Ja idem dalje, a njih kasnije ubija život.

Nije li nerazumno, što sve to sada priznajem. Ako je tako, onda me ta nerazumnost zanosi. Na to me priznanje tjera neka nerazjašnjena blagost, od koje sam sasvim obuzet. Jer, ja ipak znadem, da bijaše dana, koji su mi dali uznesene radosti i želju za novim životom. Ali, ti su dani pokopani.

Kako u životu odmičem, tako se sužuje moj put. A taj je sada samo jedan. Moj vlastiti. S njega nije moguće vratiti se, ili skrenuti, ni lievo, ni desno. Već dugo je tome, što idem sam i što sam bio na križanju mojih puteva. Tako sada nestaju dani. Kap po kap... u nepovrat... kao s krova kiša, a preko mojeg života padaju sjene noći. I kada ne bih znao, da će izkapati ti dani, ne bih mislio da će život proći. Koliko sada vidim istine u svemu, što gledam, a što prije nisam vidio? Sada mi je prazan prostor neba prijatelj. On mi spasava poglede. Prije to nisam znao.

I zato sada lakše razmatram i shvaćam dane, koji dolaze, nego što sam vidio i ćutio moju crvenu prošlost, ne onu osamljenu, koju sam pregarao, već onu, koja je došla odjedanput. Ta je sada tako uz mene blizu, na dohvatu ruke i pogleda. Vidim sve sve to, kao što vidim dane, koji dolaze, i u meni se radi toga stvaraju divlji zanosi. Jer, iznenada poslije tolikih traženja, odkrijem u sebi neke blistave reflekse; najednom nadođe veselje, smieh mladosti, uspomena i žudnja za pokretima. Progovorim rieč, koju sam već davno prije jednom rekao i tada izbiju u meni slike onih prošlih dana, kao i onih koji će još doći. Dani sunca i svietla. Ja ću ih vidjeti.

I zato, samo zato, ne ću da se vraćam na stare puteve, kojima sam do sada išao. Ići ću dalje, bez opravdanja i polako nestati; da. Za sve imam razloga. Sakrit ću duboko u sebe sve, što se dogodilo, iako znam, da će me boljeti, i poći u susret svojim velikim htijenjima.

Možda bih učinio sam sebi nepravdu, kada bih sve to kome objasnio i rekao? Jer tko zna, ne bi li pošao za mnom . . . ?

MOJ PUT . . .

Jesen je zavila grad u maglu, ulice su crne, kuće mokre. Kako težko vjerujem, da se tamo negdje gore iza sivih oblaka krije plavo nebo!

To je isto kao misliti na dane, kada sve to nisam zapažao, dane dječačke, kada nisam znao za drugo nego za igru. Kada nisam ćutio duboko u sebi bol radi lišća, što se liepi o mokre pločnike.

Tko da spoji sada dane sadašnje i ondašnje?

Nitko osim misli . . .

U prosutom lišću umrlog ljeta stoje jablani. Oni gube polako svoju zelen i postaju sivi, kao sivi starci.

Ćutim. To i moj je put . . . !